

Röviden: A katolikus iskolák, főiskolák és egyetemek jövője függ a családok és a tantestületek kitartó, átgondolt, teremtő jellegű és derűs együttműködésétől. Történjék mindez az Egyházhoz való töretlen hűség szellemében, valamint a hasonló, az egyes országok kormányaitól törvényesen elismert intézmények iránti föltétlen tisztelettel. Igyekezettek megakadályozni a nem építő jellegű vitákat. Alkalmilag és a lehetőség szerint osszátok meg hiteteket a vallásilag közömbös keresztényekkel, akik kételkednek a katolikus iskolák rendkívüli fontosságában. Ezen a területen, ti is jól tudjátok, az „eredmények” meggyőzőbbek mint a szónoklatok; értem ezen a katolikus iskolákban nevelt férfiak és nők sikeres emberi és vallásos képzését.

Az OIEC-nek, odaadó igazgatójának, valamint minden szülőnek, aki eltökélten katolikus intézményt választott gyermekei nevelésére, a katolikus oktatás nemzeti és egyházmegyei összes felelőseinek, a szülői egyesületnek és a tanszemélyzetnek újjólag kifejezem bizalmamat és küldöm meleg buzdításomat. Mindannyiukra Isten áldását és bölcsességét kívánom!

TESTVÉRI ÜZENET

II. János Pál pápa 1987. szept. 16-án Los Angelesben találkozott az amerikai püspökökkel (I. a beszámolót az „Eszmék és események” rovatban). Négy érsek ismertette a helyi, amerikai egyház helyzetét, főbb problémáit. A pápa egy beszédben válaszolt, jóllehet külön-külön utalt mind a négy előadásra. Weakland érsek a világiak helyzetéről számolt be. Előadását s a pápa idevágó választát csaknem teljes egészében közöljük.

Mmgr. R. Weakland: Férfiak és nők az Egyházban

Elsőnek azt a kérdést vethetjük fel: Hogyan jellemezhetjük a világi katolikusokat ma az Egyesült Államokban? Ők alkotják a lakosság 28 százalékát (ami 1947-től 8 százalékos gyarapodást jelent), s egyre nagyobb szerepet kapnak az ország vezetésében, mind társadalmi, mind gazdasági, mind pedig politikai téren. Ők az Egyesült Államok hagyományos, kiválóan működő katolikus iskoláinak a gyümölcse, és ma is nagy hangsúlyt helyeznek továbbképzésükre. A főiskolai hallgatók között ma is több a katolikus, mint népességi arányszámuk. Föltételezhető tehát, hogy az amerikai társadalom és kultúra jövőjében is elsőrendű szerepet fognak játszani. A helyzet tehát nagy mértékben különbözik a II. világháború előtti állapotoktól: Akkor a katolikusok nagyrészt a bevándorolt munkásosztályhoz tartoztak, és — legjobb esetben — másodosztályú állampolgároknak tekinthették magukat. Az Egyesült Államok katolikus egyháza ma azzal büszkélkedhet, hogy világviszonylatban is legnagyobb számban itt találunk képzett híveket. Az amerikai katolikusoknak amerikai társadalmi helyzetét vizsgálva megállapítják a szociológusok, hogy rendkívülien

ragaszkodnak egyházukhoz. Tagadhatatlan viszont, hogy a II. világháború óta érezhetően csökkent a résztvevők száma a heti szentmisén: 1958-ban 74 százaléka állította, hogy jelen volt a szentmisén, 1985-ben már csak 53 százalék. 71 százalék havonta csak egyszer vesz részt az Eucharishtián. Ezek az adatok nem változtak az elmúlt 10 év folyamán. Változatlan 1950 óta azok számaránya is, akik elhagyják hitüket.

A hívek nagy része rendszeresen olvassa a Szentírást és résztvesz az egyházi ünnepeken. A kutatások azt is megállapították, hogy az utolsó 10 évben jelentősen megnőtt a gyónók száma (1977-ben 18 százalék mondta, hogy gyónt az elmúlt héten; 1986-ban 23 százalék járult a szentgyónáshoz az utóbbi 30 nap folyamán). Magas azoknak az egyéneknek a száma is (főleg értelmiségiek körében), akik meg vannak elégedve a II. Vatikáni Zsinat határozatainak köszönhető változásokkal. Figyelemre méltó továbbá, hogy a katolikusok társadalmi felemelkedése észrevehetően nem változtatta meg törődésüket és nyíltságukat a társadalmi problémákkal szemben.

Az új helyzet azonban kihívásokat is jelent a püspököknek, mint a közösség vezetőinek. Öt területet említenék meg:

1. A hívők az Egyház tanításában is inkább az érvek súlyát, és nem a pusztá tekintélyt nézik. Mivel a tanítás gyakran érint olyan kérdéseket, amelyekben belül számos hívő szaktudással rendelkezik (orvos-etika, gazdaságtudományok), felkészültségükkel hozzá akarnak járulni megoldásukhoz. Mindez az együttműködés új formáját és széleskörű véleménykutatást igényel az egyházi tanítóktól. A katolikus értelmiségiek — kollégáik előtt — igen érzékenyek az Egyház véleményének és tanításának hitelességére, amikor úgy tűnik, hogy annak állásfoglalásából hiányzik a szakismeret.

2. A politikai kérdésekben az amerikai katolikusok féltékenyek hagyományos szabadságukra, és nagyon ingerültek, ha valaki rá akarja venni őket, hogy így vagy amúgy szavazzanak, ha meg akarják szabni nekik, hogy melyik jelöltet válasszák. Minden ilyenszerű befolyásolási törekvés az ellenkező hatást váltja ki. Kényes tehát a püspökök helyzete: hirdetniük kell a helyes tanítást, ugyanakkor kerülniük is az olyan megfogalmazásokat, amelyek vitatott kérdésekben azt a látszatot keltenék, hogy befolyást akarnak gyakorolni a politikára. (. . .)

3. A hívek arra kérik az egyházi Tanítóhivatalt, hogy tárja föl nekik az evangéliumot munkaterületük és társadalmi illetve politikai elkötelezettségük számára. (. . .) Mindenekelőtt olyan lelkeséget keresnek, amely átfogja egész életüket: nem ítéli el a technika világát, amelyben élnek és dolgoznak, hanem segíti őket, hogy szétválaszthassák a jót a rossztól és támogathassák a jót. Bántja őket a hivatásuk gyakorlása és a családi kötelezettségeik közötti feszültség, emiatt segítséget keresnek hitükben, hogy feloldhassák azt az evangélium követelményei szerint.

4. A hívek az Egyház javára és fejlesztésére kívánják fordítani szakizmereiket és képességeiket. Gyakran az az érzésük, nem kapnak elegendő lehetőséget arra, hogy szakképzettségüket az Egyházban is kamatoztathassák, s néha úgy tűnik, klerikalizmusból illetve hatalomféltésből az egyházi vezetők akarják őket távol tartani.

5. Főként nők kívánnak egyenlő felek lenni az Egyházban, s részesedni a küldetésben. Az amerikai egyház mérhetetlen hálával tartozik a szerzetesnővéreknek, akik kiépítették nevelési és beteggondozói hálózatát. Sok szakavatott és önfeláldozó nőt manapság mély fájdalommal tölt el az a tudat, hogy egyházunk „másodrangú állampolgárának” érzi magát. Ez nemegyszer haragba csap át, s terjed mindkét nem fiatalabb generációiban. A mai nők visszautasítják, hogy a „nemi alacsonyabbrendűség” szokványos elképzelése és elmélete szerint kezeljék őket, s azt kívánják, az Egyház ismerje el, mennyire nagy szükség van rájuk teljességének megvalósításában. Szavával és példájával tanítsa azt, hogy a férfiak és a nők együtt Jézus tanítványai és Isten országának eszközei. Olyan egyházat keresnek, amely egyenlőnek fogadja el a nőket. Sokan nem tapasztalják ezt az Egyházban, s attól félnek, erre is a férfiak felsőbbrendűsége, uralma nyomja rá bélyegét.

A katolikus nők ugyanakkor elvetik azt a feminizmust, amely aláássa a családot vagy nem felel meg női természetüknek. De sokan nem látják még, hogy az Egyház olyan rendszer kiépítésére törekedne, amely egyenlő társnak tekint a nőket, s ahol nincsenek alárendelve, hanem a másik nemmel kölcsönösen kiegészítik egymást, s így alkotják az ember Isten-képességének teljességét.

Augusztus 16-án az Űrangyala elimádkozása után joggal jegyezted meg, Szentatya, hogy az evangélium „tele van nőkkel”, s „bár a nők nincsenek hivatva arra a sajátos küldetésre, amit az Úr az apostolokra bízott” (vagyis ahogyan többször világosan kifejezted: nincsenek hivatva a papszentelésre), „mégis fontos szerep vár rájuk az evangéliumi örömhír terjesztésében”. Kiemelted, hogy Mária példakép is. A nők ma ezt a szentírási szerepet akarják visszaszerezni: társi viszonyukat Krisztussal.

A teljesség érdekében szólnom kell azokról a lelkipásztori feladatokról, amelyek ma külön kihívást jelentenek az amerikai püspököknek: ilyenek a karizmatikus megújulás, a Biblia felfedezése a hívek személyes életében, a fundamentalista irányok, a szociális mozgalmak (pl. A Katolikus Munkás) és az általános lelki megújulás. Negatív értelemben pedig beszélni kellene a sok válásról és a családok széthullásáról, valamint a jólét kihatásairól a társadalmi értékrendszerre, a fogyasztás rossz oldalairól és a tékozlásról.

De a kép nem lenne teljes, ha nem említenénk meg azokat a csoportokat, amelyek nagy lendületet és lelki gazdagságot kölcsönöznek az Egyesült Államok egyházának: a „hispanos” (a spanyol nyelvűek), a néger és ázsiai közösségek. Az utóbbi évtizedben új dimenziót adtak az egyházi életnek. Pl. a „his-

panos" és a néger katolikusok akkor dolgozták ki sajátos igényeiknek megfelelő lelkipásztori tervüket, amikor egyre nagyobb szerepet kapnak az amerikai társadalomban, s így befolyásolják az egész egyházi életet. Ezek a csoportok külön céltáblái a fundamentalista szektáknak, amelyek közösségi érzést, anyagi támogatást és könnyű üdvösséget kínálnak fel nekik. (...)

A katolikus egyháznak küzdenie kell a fajelmélet ellen is, ha gyökeret találna verni a hit eme új kulturális kifejezései között. Világos, hogy ezen a területen nem elegendő a pusztá jóakarát. Az Egyháznak küzdenie kell azoknak a jogaiért is, akik szegénységben élnek vagy munkanélküliek: közöttük is folytatnia kell nevelői erőfeszítését. Az észak-amerikai katolikus egyház egyik lelkipásztori problémája éppen az, hogy ne feledkezzék meg a szegény néprétegekről. A hatalomra és befolyásra jutó katolikus többségnek kötelessége, hogy közreműködjék egy igazságosabb társadalom megteremtésében. Ezt a szerepét különben a nemzetközi életben is be kell töltenie. Ezt akartuk hangsúlyozni legutóbbi pásztorleveleinkben. (...)

A pápa válaszából: A világiak szerepe

A következő hónapban tartandó római szinódus bizonyára részletesen foglalkozik nem egy ponttal, amelyekről Msgr. Weakland tárgyalt „A laikusok szerepe” c. beszámolójában. Megállapításai főként az Egyesült Államok katolikus laikátusára vonatkoznak.

Kiemelte, hogy „az Egyesült Államok egyháza azzal büszkélkedhet, hogy világvizsgonylatban is legnagyobb számban itt találunk képzett híveket”. Ennek a kijelentésnek számos következménye van. Alázatos örömmel és hálánkat váltja ki, mert alapvető sikert jelent: az ország egyházának megfeszített törekvését a nevelés terén évtizedeken keresztül. Ugyanakkor a hívek képzése a jövő ígéreteit és lehetőségeit festi le. Mert „föltételezhető, hogy az amerikai társadalom és kultúra jövőjében is elsődrendű szerepet fognak játszani”. Az egyház, tehát — a hívein keresztül — komoly befolyást gyakorolhat az amerikai kultúrára. A kultúra emberi alkotás: az intézmények és emberi kapcsolatok együttes terméke, s egy meghatározott társadalom tagjainak kölcsönhatása hozza létre. S bár van bizonyos alapdinamizmusa, mégis állandóan változik és mint életforma fejlődik. Így a mai amerikai kultúra is megőrzi folytonosságát az ötven évvel ezelőttivel, egyszersmind azonban különbözik tőle: hatással voltak rá a beállítódások (attitűdök) és a szellemi áramlatok.

De hogyan fejlődik ma az amerikai kultúra? Befolyást gyakorol rá az evangélium? Határozottan tükrözi a keresztény szellemet? Mindaz amit alkottok: zenétek, költészetetek és művészetetek, irodalmatok — olyan nemzet lelkületét sugározza, amelyet Krisztus szellemisége hatott át az emberiség tökéletesítésére?

Tudatában vagyok, hogy nehéz feleletet adni ezekre a kérdésekre, hisz kultúrátok bonyolult és nem teljesen egységes. A kérdések mégis jelentősek,

amikor elgondolkozunk a katolikus világiak szerepéről, akik „világviszonylatban is a legképzettebbek”. Mindenekelőtt ugyanis az evangéliumtól átitatott világiak viszik el a kultúra világába az evangéliumi szellemet, amely felemeli és megtisztítja a szívet a gondolkodás és művészi teremtés terén, a különböző hivatásokban és munkahelyeken, a családi életben és a széles társadalomban. A püspökökre hárul, hogy vezessék a híveket, s serkentsék őket egyházi küldetésük teljesítésére a világban. Ezért ne szűnjünk meg biztatni őket: vigyék el a kultúra ki- és továbbfejlődéséhez sajátos hozzájárulásukat, hogy valóban hasson a társadalomra. Mi ebben a kérdésben, valamint a politika, közgazdaság, tömegtájékoztatás és nemzetközi élet területén mindenekelőtt pápi szolgálatunkkal működünk közre: a prédikációval, Isten szavának hirdetésével — hűségben az igazsághoz —, s avval, hogy mindinkább bekapcsoljuk a világiakat az üdvösség párbeszédébe. Az a megbízatásunk, hogy szentségre vezessük népünket, főleg az eucharisztia kegyelme és az egész szentségi élet által. Legyen a mi lelkipásztori szolgálatunk irányelve — megtisztulva a személyes ima és penitencia révén, s messze minden autokratikus stílustól — mások meghallgatása és buzdítása, kérdések felvetése és néha a helyreigazítás. Nincs tehát szó, hogy elítéljük a technikát, hanem inkább arról, hogy sürgessük a világiakat: belülről alakítsák át olymódon, hogy magába fogadhassa az evangélium jegyeit.

Akkor valósíthatjuk meg jobban a világiak felé a küldetésünket, ha minden erőnkkel — s az ő közreműködésükkel — szilárd és teljes katechetikai programot biztosítunk nekik avégett, hogy „beérleljük kezdeti hitüket és a mi Urunk Jézus Krisztus mélyebb és rendszeresebb ismerete által igazi fiakat neveljünk neki” (Cath. trad. 19). Ez a program abban is segítségükre lesz, hogy kiépüljön bennük a „szellemek megkülönböztetésének” lelkülete, amellyel képesek lesznek elválasztani Isten és a világ szellemét, valamint a hiteles kultúrát az emberi méltóságot lealázó elemektől. Szilárd alapot képez ez Jézus Krisztus egyre teljesebb megismerésére és szeretetére a szüntelen megtérés és az evangéliumi követelmények személyes vállalása által.

A világiakkal kapcsolatban különösen szívemen fekszik, hogy buzdítsalak titeket mindarra, amit a családi élet érdekében tesztek. Msgr. Weakland mint komoly problémát említette a „sok válást és a családok széthullását”. Tudom, mindannyiunkat nagy szomorúság és őszinte lelkipásztori gond tölt el azok iránt, akik ilyen helyzetben vannak. Négy évvel ezelőtt „ad limina” látogatások alkalmával hosszan beszéltem a házasságról. Nem akarom mindazt ismételni, csak buzdítani kívánlak benneteket: folytassátok a családpasszoráció érdekében kifejtett nagylelkű és számos erőfeszítéseket. Kérve kérek, sose inogjon meg bizalmatok és bátorságotok, bármekkora veszélyek is fenyegetnek a házasság szilárdságát, az emberi szeretetet, az emberi élet méltóságát s annak továbbadását. Lelkipásztori küldetésünk kegyelmében bízva törekedjünk hatékonyan ismertetni az egyházi tanítás teljességét, s ebben a *Humanae vitae* és a *Familiaris consortio* profetikus üzenetét.

Lelkipásztori felelősségünkhöz tartozik a házastársi egyesülés és a nemzés közötti benső összefüggés hűséges hirdetése. A Familiaris consortio-ban olvashatjuk: „... az egyházi közösségnek kell magára vállalnia a feladatot, hogy szilárd meggyőződést ébresszen mindazokban, akik valóban felelős módon akarják megélni az apaságot és az anyaságot ... Ez azonban egy szélesebb körű, határozottabb és rendszeresebb tevékenységet igényel annak érdekében, hogy a fogamzás szabályozásának természetes módját megismerjék, elfogadják és alkalmazzák” (Amit Isten egybekötött. Pápai megnyilatkozások a katolikus házasságról. Szent István Társulat, 1986, 128. o.). Legutolsó látogatástokkor kijelentettem: „A házastársak, akik a természetes módszereket választják, észreveszik a fogamzásgátlás és a természetes családtervezés közötti mély antropológiai és erkölcsi különbséget. Még ha nehézségekbe is ütköznek, bizonyos belső átalakulás megy végbe bennük, amikor a természetes módszereket választják, és igényük támad a szakavatott tanításra, biztatásra, tanácsra és lelkipásztori segítségre. Legyünk figyelemmel küzdelmekre és érezzük át a tapasztalataikból származó szükségleteiket. Biztassuk őket, hogy nagylelkűen, bizalommal és reménnyel folytassák fáradozásait. Nekünk, püspököknek az a karizmánk és feladatunk, hogy tudatosítsuk híveinkben annak a kegyelemnek sajátos hatását, amely a házasságból árad ki a házaspárok egész életére s ebben a szexualitásukra is (vö. i. h. 126. o.). Krisztus egyházának tanítása nemcsak fény és erő Isten népének: örömmel és reménnyel is eltölti szívét. Püspökkari konferenciátok külön programot hívott életbe, hogy megsokszorosítsa és összhangba hozza erőfeszítéseiteket a különböző egyházmegyeikben. Ezek azonban csak akkor lesznek eredményesek, ha mindez a helyi püspökök állandó gondját képezi és támogatását élvezzi. Elismerő hálával tartozom mindazért, amit ezen az oly döntő lelkipásztori téren tesztek” (Beszéd 1983. szept. 24-én).

Mély hálám kiterjed a többi területekre is, ahol oly odaadóan dolgoztok híveitekért és híveitekkel: a béke előmozdítását, az igazságosság megteremtését és a missziók segítségét célzó kitartó fáradozásaitokra. Rendkívüli elkötelezettséggel és szívóssággal küzdötök az emberi élet védelméért. Már 1978-ban VI. Pál felhívta a figyelmet idevágó tevékenykedésekre és kifejezte a Szentszék értékelését.

A pápa ezen a helyen hosszabban idéz. VI. Pál beszédéből, amely kiemeli az amerikai püspökök kiállítását a szegények, kisebbségek és idős személyek mellett, valamint a magzatelhajtás ellen folytatott küzdelmét, mert mindezeken az elhajlásokban, s főként a magzatelhajtás „förtelmes büntetében” legtöbbször az önzés, mások lebecsülése vezet az embereket.

XXIII. János pápa *Pacem in terris* c. enciklikájában korunk jellegzetes vonásai, „az idők jelei” közé sorolta a nőkérdést: Az Egyház az ember méltóságának előmozdítását célozza a nők érdekében kifejtett minden törekvésében. Ennek a méltóságnak ontológiai (létrendi) jellegét kell hangsúlyozni, mielőtt

egy-
sajátos és kiemelkedő női szerepeket és feladatokat (feleség, anya, Istennek szentelt szerzetesnő stb.) elemeznénk.

Sok más szempont is felmerül a nők egyenlő méltóságával és felelősségével kapcsolatban, amelyekről — minden bizonnyal — tárgyalni fog a legközelebbi püspöki szinódus. Két biztos elv képezi ezeknek a megfontolásoknak az alapját: a nők méltósága egyenlő a férfiakéval, s embervoltuk mégis női. Erre a két elvre támaszkodva a Familiaris consortio több szempontból megvilágította már az Egyház álláspontját a nőkre vonatkozóan. Vallja azt, hogy „Jézus tisztelettel van a nők iránt, akiket meghívott követésére és megengedte, hogy barátságát élvezzék” (i. h. 117. o.). Amint már kijelentettem és Msgr. Weakland kiemelte: a nők nincsenek hivatva a papságra. Az Egyház idevágó világos tanítása azonban nem változtat azon a tényen, hogy a nőknek az evangéliumi terv szerint jelentős szerepe van Isten-országa örömhírének hirdetésében. Az Egyház visszavonhatatlanul elkötelezte magát e mellett az igazság mellett.

Az öreg ember Boldogságai

Boldogok, akik tisztelik elnyűtt lábamat és remegő kezemet.

Boldogok, akik megértik kínomat, amikor gyengülő hallással próbálom elcsípni a hangfoszlányokat.

Boldogok, akik tekintettel vannak rossz szememre és lassúdó gondolatfűzéseimre.

Boldogok, akik mosolygó arccal szentelnek időt arra, hogy barátságosan elbeszélgethessünk.

Boldogok, akik nem mondják: „Már annyiszor hallottam ezt a mesét . . . !”

Boldogok, akik alkalmat nyújtanak arra, hogy felidézhessem régi szép napjaim történeteit.

Boldogok, akik előtt felidézhetem, hogy fiatalkoromban engem is szerettek és értékelték, s így biztos lehetek: nem vagyok elhagyatva.

Boldogok, akik kedvességükkel világítják meg földi életem hátra levő napjait, mielőtt megérkeznék mennyei Atyánk házába. Amen.